



ԾԱԶԻԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԶԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Տ Ղ Ո Յ Բ Ա Ժ Ի Ն Ը



Ի. ՏԱՐԻ

Բ. Շրջան, Թ/ւ 43—44



4 Ժողովրդական Բողոքականությունը

Կարն Ասուլիս	ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԱՆ
Ներսէս Մեծնալ	ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Յիշատակներ (Մայրական Խրատ)	ԻՇԽԱՆ ՄԻՐԶԱ ՐԻԶԱ ԽԱՆ
Օտար Գրականութեանց Պատմութիւնը	ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
Յակոբ Էւ Գիւղապետը (Անգլերէնէ)	ԱՐՇԱԻՐ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ
Էտերու Բարեկամութիւնը (սլաւերով)	ՊՐԱՆՏԻՆԻ
Բոյնիմ Մէջ (Շատ պզտիկներուն համար)	

Հանելուկ, Եւայլն:

Կեռասի Սիրահար՝ Պատկեր



Գ/ն 20 փարա

Տպագրութիւն ՄԱՂԻԿ, Կալաթա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀՍ.ՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 50 ղրուշ. Վեցամսեայ 25 ղրուշ :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 ղրուշ :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 ղրուշ :

ԳՍԻՍՈՆՆԵՐՈՒ ՀՍ.ՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 54 ղրուշ. Վեցամսեայ 27 ղրուշ :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 ղրուշ :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 ղրուշ :

ԱՐՏԱՍՍՀՄԱՆԻ ՀՍ.ՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 12 ֆրանք :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 7 ֆրանք :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 18 ֆրանք :

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեգրիները կարելի է ղրկել Օսմ. մանտաբոսթով, փոխ՝ դրով,
եւ կամ ղրուշմաթուղթով (20 հատը 20 ղրուշի հաշուով) :

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող
ամէն կարգի դործառնութեանց համար ղիմել մի՛ միայն՝

{زاغيك غزتهسى}

درعایده غلطهده قورشونلی خاندە نومرو ۷

«ԾԱ.ՂԻԿ» ՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Դուրչունյուս խան, թիւ 7

ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N^o 7.

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՂԶԿԱՆՑ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲՄԸԶՐԱԴՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԴԻՇԵՐՈԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՐԵԿԵԱՑ

Կ. Պոլիս, Դասըզիդ, Մեօհիւրսար ճափսի

Դրդ Տարեշրջան

Ազգային եւ օտար ընտրեալ ուսուցչական խումբի մը կողմէ
բաց ի տոհմային ուսմանց եւ գիտութեանց տարերքէն, հիմ-
նական կերպով կ'աւանդուին հայերէն, օսմաներէն, ֆրանսերէն,
անգլիերէն եւ գերմաներէն լեզուները՝ հանդերձ խօսելովարժու-
թեամբ: Մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին նաեւ տնարարու-
թիւնը, ձեռագործը, ձեւ ու կարը, դաշնակն ու ջութակը եւ գծա-
դրութիւնը: Վարժարանին յայտադիրը փափագողաց կը ղրկուի:
Բանակցութեան համար ղիմել վարժարան, առ Տեսուչն կամ
Տեսչուհին:

ՇԱՀԻԿ

(672) Ի. ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 43-44 (ՊՐԱԿ 4)

9 ՅՈՒՆԻՍ 1907



ԿԵՌԱՍԻ ՍԻՐԱՀԱՐ

ԿԱՐՃ ԱՍՈՒԼԻՍ

«ՄԻ՛ ԼԱՐ ՄԱՅՐԻԿ, ՎԱՏԱՀ ԵՂԻՐ ՎՐԱՍ»

ՇՈՒՐՁՍ կը նայիմ: Պիտի կրնայի՞ գտնել այն շրթունքը որ այս խօսքերը ուղղէր իր մայրիկին, այլապէս, դողաւոր մայրիկին: Կը կասկածիմ: Ես չեմ յուսար գտնել մեր տղաքներէն մէկը որ այս խօսքերը ա՛յնչափ կորովով և այնչափ ինքնավստահութեամբ ըսէ, որչափ ըսաւ Ուիլիւմ Շի:

Ո՛վ է այս Ուիլիւմը: Հռչակաւոր մէկը չէ ան, և ոչ ալ մեծ միտք մը: Տասնըմէկ տարու ամերիկացի մըն է, ա՛յնչափ տարիք, որչափ ունին ձենէ շատեր: Բայց ինք պզօթիկ մեծ-մարդ մըն է: Հիմա այս բացատրութիւնը կը գործածենք այլ եւս այն ամէնուն համար որոնք տարիքով և հասակով դեռ սամանափակ՝ կը նետուին սակայն համբաւի փայլունութեան և կեանքի մեծութեան սամաններուն մէջ:

Անցած շաբթու ճանչցաք Կիպլըն Րիչարտսը, մանուկ մեքենավարը: Ուիլիւմ Շի ալ անոր հայրենիքէն է, Ամերիկայէն, տասներկու տարու տղեկ մը որ անցածները ճամբայ ելաւ աշխարհի շրջանը ընելու համար միս մինակ: Այս ինքնավստահ աշխարհաշըջիկն է որ մեկնած ատեն իր մայրիկին արցունքներուն ժպտելով պատասխանեց և գոչեց.

— Ինչո՞ւ կուլաս սիրական մայրիկ, մի՛ լար, ես ողջ առողջ եմ պիտի դառնամ... , վստահ եղիր վրաս:

Ի՛նչ կը խորհիք դուք, որ դպրոց երթալու համար տնտեսին կը սպասէք, մէկ թաղէն միւսը անցնելու համար ընկեր մը, մարդ մը կը փնտռէք որ քովէն քալէք:

Քննեցէք ձեր սիրտերը և խորհեցէք թէ քաղաւթամբ այս ամերիկացի տղեկին ո՞րչափ անձնավստահութիւն ունիք: Պղտիկ Շի աշխարհի շրջանը կատարելու արտակարգ զբօսանքին կը դիմէ այն տարիքին մէջ երբ ուրիշները տունը նստած իրենց լազալիքներով կը զբաղին: Ան աշխարհ կը մղուի իր կեանքին ամէնէն փափուկ շրջանին, երբ ուրիշներ հայրիկին պաշտպանութիւնը կը փնտռեն պղտիկ գործի մը ձեռնարկելու համար: Ան գազաններու ճիրանները և մահաբոյր կլափները կ'արհամարհէ երբ իր հասակակիցները չնիկի մը հաշիւնէն կը սարսափահարին:

Այդ պղտիկ ճակատին տակ որ դեռ կեանքի կնճիռները չէ

ճանչցած, յանդուգն միտք մը իր բոյնը հաստատած է: Այդ նեղ կուրծքին տակ վստահութիւնը և ինքնագիտակցութիւնը ոսկի ոտայն մը հիւսած են: Իր նիհար շարունքները կը քալեն ճամբէ մը որ ապահով է, որ ամուր է և կը տանի արժանիքի և համբաւի անկեղծ մեծութեան:

Ո՞վ դրաւ նկարագրի ռժը այդ պատանիին սիրտին մէջ, ո՞վ վառեց ձեռներէցութեան կրակը անոր անփորձ երեւակայութեան խորը, ո՞վ պատուաստեց ինքնավստահութիւնը այս պղտիկին արիւնին:

Ո՞վ: Հարցուցէք ծնողքներուն, հարցուցէք ինքզինքնու՛ղ ալ: Կը ճանչնամ մեր ծնողքներէն շատերուն և մանաւանդ մեր գրեթէ բոլոր մայրերուն տկար սէրը իրենց զաւակներուն համար: Անոնք յաճախ այնչափ ծայրայեղ են իրենց գորովին մէջ որ թուչող ճանճ մը որ պիտի թառի իրենց զաւկին վրայ, կը վրդովէ զիրենք: Դուք ալ այդ տկարացնող, սահմանափակող թեւերուն մէջ մեծցած ծաղիկներ, որ չէք ուղղուած կեանքի մէջ «մինակ» մնալու և աշխատելու ողիով, աղաղուն, վարանոտ ու տարտամ էակները կ'ըլլաք վաղուան: Ամերիկացի և անգլիացի մայրեր կը թողուն որ իրենց զաւակները խնան, ելլեն, գլտորին քարերու վրայ, լան, տառապին՝ որպէսզի ամուր ըլլան, յանդուգն, սրբապիսիւք ըլլան կեանքի ճամբուն վրայ:

Իսոյց տղաքներուն քով ալ յանցանք չկա՞յ կը կարծէք: Անոնք ալ մասնակից են իրենց ծնողքին այս տկարութեան: Իրենք ալ հիւանդ, ճգճիմ էակներու. պէս չեն ուղեր առանց օժանդակի, առանց թեւ-թիկունքի բան մը ընել: Մտածեցէք, և ձեր անձին վրայ իսկ պիտի տեսնէք պղտիկ պատկեր մը վարանոտութեան, ինքնավստահ և ձեռներէց չըլլալու: Ձեր պղտիկ ցաւերը արտունջով կ'երթաք պատմել ձեր մեծ եղբօրը, ձեր արցունքները միշտ առատ են քանի մը հարուածի առջեւ: Դայլ մը կ'առնէք, կը ծայթաքիք, կը ցաւի ոտքերնիդ, և ահա տեղ կը փնտռէք լալու, մայրիկը կը փնտռէք որ ձեր մազերը չոյէ և հանդարտեցնէ:

Հոսկից է որ ահա կ'սկսի տկարութիւնը:

Երբ Նոր Աշխարհի պղտիկ մարդը վաղը մեծ դիւք մը դրաւէ, միլիոններ լեցուն իր դրամարկղներուն մէջ, ո՞վ պիտի կրնայ ըսել թէ այդ տղան անարժան մըն է, անարժէք մէկն է այն՝ և բաղդը ժպտեր ու դիպուածը հարստացուցեր է զայն:

Այս առաքինութիւններով օժտուած խմոր մը վաղը երբ շաղուի, երբ եփի գործունէութեան մեծ հնոցին մէջ, կը կարծէք որ սեւ և անմարսելի սնունդի մը վերածուի:

Ես չատ մտածեցի այս պզտիկ էակին վրայ: Քիչ մըն ալ դուք խորհեցէք, քիչ մըն ալ օրինակեցէք անկէ ինչ որ ձեզի կը պակսի, իր նկարագիրէն ոգեւորուեցէք քիչ մը:

Ես չպիտի մոռնամ այն յուզիչ և ճշմարտապէս մեծ խօսքը որ սպարդացի զաւակի մը բերնէն կ'ելլէր կարծես. դուք ալ մի մոռնաք, ձեր ամէնէն նախընտրած տեղը գրեցէք և բաղձացէք որ օր մը զայն դուք ալ ըսէք ձեր մայրիկին, երբ պիտի մտնէք կեանքի և աշխատութեան մեծ ճամբուն մէջ:

—Մի՛ լար մայրիկ, ես մարդ պիտի ըլլամ, վստահ եղիր վրաս:

ՅԱՍՈՒ ՏԷՐ-ՅԱՎՈՒԵԱՆ

ԵՐՐՈՐ ՄԵԾՆԱՄ ԵՍ



—«Երբ մեծնամ, պիտի պիտի ունենամ,
Մեռաքօէ գլխարկ, ազդուր սև հագուստ,
Զիւր, ոչխարներ, կովեր, շատ դըրամ
Դարակըս լեցուն, և ըլլամ հարուստ:

Ուզած բանս ուտել պիտի կրնամ ես,
Առտուն՝ կաթի տեղ խըմել շօքօլայ,
Դիչերն ալ պառկիլ, ընել վերջապէս
Անփոյթ, ինչ որ ինձ հաճելի կ'ըլլայ:»

—«Երբոր մեծնաս դուն, սիրուն մարգարէս,
Երբ մեծնաս, ո՛վ քաղցը զաւակս անդրանիկ,
Պիտի տեսնես կեանքն հանդէսի մը պէս,
Նախ շատ զարմացած և շատ երջանիկ:

Բայց քիչ ետքն, աւա՛ղ, երբ կեանքն աւելի
Ծանրը հողերով ճընշէ դառնապէս,
Պիտի մըրմընջես, սիրտդ ցաւով լի.

—«Երնէ՛կ ատենին ուր փոքր էի ես...:»

Մայիս 1907

Թարգմ. Ա.Ղ.ԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՅԻԹԱՏԱԿՆԵՐ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԽՐԱՏ

ՀԱՅԻ ԵՍԹՐ-ՈՒԹՐ տարու կայի երբ ձմեռ օր մը, աղքատ մը, մեր դուռը զարկաւ ողորմութիւն խնդրելով: Մայրս հայի խոշոր շերտ մը կտրելով տուաւ ինծի որ տանիմ զայն մուրացկանին տամ: Օգը շատ ցուրտ էր և մինչև դուռը երթալու համար պէտք էր անցնիլ պզտիկ պարտէզէ մը որ մեր սուռնը կը չըջապատէր: Բնաւ չէի ուզեր տաքուկ սենեակէն դուրս ելլել: Մայրիկիս ըսի որ հացը սպասաւորի մը հետ զրկէ: Այն ատեն մայրս ինծի ըսաւ թէ անձնապէս տրուած կտոր մը հացը՝ ծառաներու ձեռքով զրկուած ոսկինքէն տասը անգամ տւելի կ'արժէր: Նորէն առարկութիւններ ըրի, բայց մայրս յանդիմանեց զիս և ես ալ կամայ ակամայ անոր հնազանդեցայ:

Տրսնջալով, դժգոհալով անցայ լակէն և հացը տուի մուրացկանին: Սենեակ վերադարձայ քիթ ու բերանս կտխած և միտքս դրի որ չխօսիմ: Սակայն այս ընթացքս շատ տաղտկալի եկաւ ինծի, և որոշեցի երթալ խաղալ մեր դրացիին տղուն՝ Հասան աղայի հետ: Սկսանք զբօսնուլ ձիւնադնդակներ շինելով և իրարու նետելով:

Աղէկ մը յոգնեցանք երկուքս ալ և մեր ձեռքերը ցուրտէն փայտ կտրած և սագի թաթերու պէս կարմրեցած էին: Կրթնեցանք պատի մը և ձմրան արևին տակ տաքնալ սկսանք քիչ մը: Յանկարծ տեսանք որ օտար աքաղաղ մը պարտէզ կը մտնէր և կռիւի կը ակսէր տունին աքաղաղին հետ: Պզտիկ անասունին այս յանդիմութենէն բարկացած, փոքրիկն Հասան աղա ինծի առաջարկեց ձիւնադնդակներ շինել և հարուածել այդ ինքնակոչ աքլորը:

Ուրախութիւնով յանձն առի այս առաջարկը, և անա ձիւնադնդակներ շինած՝ պատէն բաւական անդին վաղեցիւք ճակատ ճակտի գալու համար մեր թեւաւոր «թչնամի»-ին հետ: Յանկարծ անոեյի աղմուկ մը որոտաց: Քիչ առաջ մեր կրթնած պատն էր որ կը փլէր: Քանի մը վայրկեան ալ երբ ուշանայինք, մեռած լմնցած պիտի ըլլայինք:

Տուն դարձայ այս միջադէպէն խիստ ազդուած, և զայն անմիջապէս մօրս պատմեցի: Ան գոհ եղաւ Աստուծմէ որ ստոյգ մահէ մը ազատուած էի և ինծի ըսաւ թէ կեանքս պարտական էի Նախախնամութեան որ զիս վարձատրած էր հացը ձեռքովս աղքատին տալուս համար:

ԻՇԽԱՆ ՄԻՐՋԱ ՐԻՋԱ, ԽԱՆ

Պոլսոյ Պարսկական դեսպան

ՕՏԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Դ.—ՀԵԼԼԷՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐԸ

ՀԵԼԼԷՆ գրականութեան պատմութիւնը երեք մեծ շրջաններու կը բաժնուի. —

Առաջինը կը բովանդակէ ծագումի միջոցը, այսինքն գրէթէ չորս դար (իննեւորդէն վեցերորդ, Բրիտտոսէ առաջ): Այս շրջանին մէջ յունական զանազան ցեղերը (Յոնիացիք, Դորիացիք, Եւոդիացիք) անջատաբար կ'արտադրեն բանաստեղծութեան ամէնէն հին ձեւերը, և վերջերն ալ կ'սկսին արձակ գրել: Գիւտի և գրական ստեղծագործութեան շրջան է աս:

Երկրորդը, որ կը բովանդակէ հինգերորդ և չորրորդ դարը, Ասսիկեան շրջանն է: Այն միջոցին Աթենք Յունաստանի մաւաւորական մայրաքաղաքն է, ինչպէս Հայ գրականութեան համար քրիստոնէական Ե. Դարուն մէջ Ոստանիկ գաւաւը: Նախաքրիստոնէական հինգերորդ և չորրորդ դարուն մէջ կատարելութեան կը հասնին Տումը, Պատմութիւնը, Իմաստասիրութիւնը, Ճարտարախօսութիւնը:

Երրորդ շրջանը, որ կը կոչուի նաև Հեղինականութեան շրջան, կը բովանդակէ հինգ կամ վեց դարեր, որոնց միջոցին հելլէն քաղաքակրթութիւնը Մեծին Աղէքսանդրի նուաճութիւնով կը տարածուի ամբողջ Արեւելքի վրայ, յետոյ Արեւմուտք ծաւալելով Հռոմի միջոցաւ, որ յունական մտքին գանձարանին տէր եղած էր, հետզհետէ բոլորովին նոր պարագաներու կը պատշաճի: Իր ընդհանրէն խլուած և այլուր տնկուած մեծ մասամբ, եղանակէն դուրս պտուղներ միայն կ'արտադրէ, մանաւանդ բանաստեղծութեան տեսակէտով: Իրաւ է թէ հմտութեանց պաշարը կ'աճի, բայց ասով չի փոխարինուիր հելլենական իսկատիպ ոգիին և գիւտին տկարացումը, թէև զինքը նուաճող Հռոմին վրայ Յունաստան յաղթող մը եղած էր իր նուրբ և մշակեալ մտքին աւանդութիւններով. ինչպէս ըսած է Վասիլն բանաստեղծ Որատիոս. — Յունաստան նուաճեց զինքը գրաւող Հռոմը: Այնուհետև Հռոմէական Պետութիւնը իր ընդարձակածաւալ երկիրներուն մէջ փոխադրեց հելլենական գեղարուեստը իր բոլոր ճիւղերով: Երկու նախորդ շրջաններուն պայծառափայլ լոյսը իրաւ է թէ չունէր հին սաստկութիւնը, բայց

կ'արձակէր դարձեալ քանի մը ճառագայթներ լընդհատաբար, մինչև որ այն հնաբոյր հանձարը վերջնականապէս կերպարանափոխ եղաւ քրիստոնէութեան ազդեցութեան տակ: Եւ ասիկա կ'ըլլար քրիստոնէական երկրորդ դարուն մէջ, ուր հետզհետէ բոլորովին կը չիջանի հոմերական աստուածներուն, պառնասեան Մուսաներուն ներշնչումը, և Աւետարանի ոգին տուն կուտայ նոր գրականութեան մը, որ քիչ ատենէն համաշխարհիկ պիտի ըլլար: Նոր ոգիին ազդեցութեան տակ Հելլէն դասական Բանաստեղծութիւնը և Գեղարուեստը ամէնէն աւելի կը տուժեն, իսկ իմաստասիրութիւնը, այսինքն փիլիսոփայութիւնը կ'աշխատի ինքզինքը յարմարցնել նոր կրօնքին, որուն օժանդակներէն մին կ'ուզէ ըլլալ, ա'յնպէս որ Սոկրատ, Պլատոն և Արիստոտէլ, որոնք կրօնային բոլորովին տարբեր ըմբռնումի մը կը ծառայէին, հետզհետէ քրիստոնէական մատենագիրներուն կողմէ կը յիշատակուին, որոնցմէ ոմանք մինչև իսկ ա'յն աստիճան առաջ կ'երթան որ կ'ուզեն նոր կրօնքը նոյնացնել հելլենական իմաստասիրութեան հետ, կամ ամոր կաղապարին վրայ ձուլել զայն:

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ. — ԳԻՒՅԱՋՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Յունաստանի մէջ կատարելութեան հասնող բանաստեղծութեան առաջին ձեւը գիւցաղներգութիւնն է, այսինքն պատերազմական արկածներու և արկածախնդրութիւններու պատմութիւնը՝ ոտանաւոր գրուած: Բնականաբար ա'յնպէս պիտի ըլլար: Ըսինք արդէն թէ հելլէն գրականութեան առաջին շրջանը մանկական նկարագիր մը ունի: Տղաքները կը սիրեն որ գեղեցիկ հրաշալի պատմութիւններ պատմուին իրենց: Յունաստանի այս շրջանին բանաստեղծները թէ՛ պատմիչները և թէ՛ վիպասաններն են ա'յնպիսի դարերու, որոնք տակաւին չէին ճանչնար ո'չ պատմութիւն և ոչ վէպ, ի'նչ կերպով որ այսօր կը հասկնանք պատմութիւնը և վէպը:

Բայց այս երկու գիւցաղներգութիւնները ա'յնքան կատարեալ արուեստ և ոճ մը ունին որ չենք կրնար ըսել թէ յունական մըտքին անմիջական արտադրութիւններն են, և իրենցմէ առաջ նախապատրաստութիւն եղած չըլլայ, կամ ասոնցմէ առաջ գիւցաղներգութիւն եղած չըլլայ: Կատարելութիւնը անանկ մէկ անգամով ձեռք չի բերուիր. ամէն սեռերու մէջ փորձերէ, խարխալումներէ վերջ միայն կարելի է կատարելութեան հասնիլ:

Իդիսականէն և Ողիսականէն առաջ գոյութիւն ունեցող քերթ-
ուածներ չկան, սակայն յայտնի է թէ երկար ժամանակներ, ան-
շուշտ դարերու միջոցին, մարդիկ երգեցին կարճ քերթուածներու
մէջ կամ ժամանակակից դէպքեր, կամ հին առասպելներ, որոնք
աւանդութեամբ պահուած էին :

Մեր գրականութեան նախաքրիստոնէական շրջանին մէջ ալ
հիշդ այսպէս եղած է, ինչպէս գիտէք :

Բայց յառաջիկային աւելի երկար կը խօսինք այս մասին :

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՅԱԿՈՐ ԵՒ ԳԻՒՂԱՊԵՏԸ

(ԱՆԳԼԻԵՐԷՆԻ ՀԵՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲ)

Յակոր տառնմէկ տարու տղայ մըն էր և իր ծնողքին մէկ
հատիկը : Հայրը և մայրը զինքը շատ կը սիրէին և կը փափաքէին
որ իրենց մէկ հատիկ դաւակը բարի և առաքինի տրամադրութիւն-
ներով օժտուի : Թէպէտ գիւղին մէջ դպրոց չի կար՝ որպէսզի Յա-
կոր հոն յաճախէր՝ սակայն մայրը, բնաձիր առաքինութիւններով
օժտուած կին մը, կրցած էր իր դաւկին հոգին ազնուացնել գե-
ղեցիկ հէքեաթներով և գորովալից յորդորներով :

Յիչ ատենէն գիւղին մէջ իրր առաքինութեան տիպար տղայ
մը արդէն համբաւ հանած էր Յակոր :

Օր մը, գիւղին մէջ տիրող տարափոխիկ հիւանդութեան մը
պատճառով, Յակոր իր ծնողքը կորսնցնելու դժբախտութիւնը ու-
նեցաւ, և բոլորովին անտէր մնաց :

Հօրմէն բան մը, նոյնիսկ վտիտ բան, չէր կրցած ժառանգել
իրր ինչք, սակայն բարոյական չքնաղ բան մը ժառանգած էր ա-
նոնց ողջութեան ատեն, և ասիկայ այն առաքինութիւնն էր որ
Յակոր կը մարմնացնէր իր վրայ :

Յակորի առաքինութիւնը հրապուրած էր գիւղապետը, որ
չվարանեցաւ զայն իր ծառայութեան մէջ ընդունելու սիրայօժար՝
բարեկամներու առաջարկին վրայ : Յակոր անձնապէս չէր ճանչնար
գիւղապետը և իր ծառայութեան սկիզբները պատեհութիւն ալ
չունեցաւ ճանչնալու զայն որ իր տէրն էր միանգամայն :

Օր մը Յակորի յանձնարարուեցաւ որ եղները գաշտին մէջ
արածել տանի : Այս գործը՝ Յակորի տարիքին բաղդատմամբ շատ
ծանր էր, — հուժկու և վարժ բազուկներ միայն կարող էին զանոնք
բացաստաններուն մէջ զսպելու :

Յակոբ սիրայօժար կը ստանձնէր ի՛նչ ծառայութիւն ալ յանձնարարուէր, ուստի եղներու նախիրը դաշտ առաջնորդեց: Կէսօրուան մօտ եղներէն ամենէն կատաղին սկսաւ խրտչիլ և նախիրէն խոյս տալ: Պզտիկ ծառան ստիպուեցաւ օգնութեան կանչել դաշտին մէջ պտոյտի ելլող գեղացի մը: Յակոբի համար անծանօթ մըն էր աս, բայց սուանց վարանելու պայման դրաւ որ եթէ միասին յաջողէին եղը զսպել և նախիրը վերադարձնել՝ իրիկուան իր ստանալիք վարձագինին կէսը անոր պիտի տար: Անծանօթը գործի ձեռնարկեց և քիչ ատենէն արդէն կենդանին իր ճամբուն մէջ բերուած էր:

Աւելորդ չեմ նկատեր յիշել թէ՛ այս անծանօթը ճիշտ Յակոբին տէրն էր, բայց Յակոբ որ զայն տեսնելու առիթ չէր ունեցած, չէր կրցած ճանչնալ:

Տէրը երբ իրիկուան տուն դարձաւ պատուիրեց մատակարարին որ Յակոբին վարձագինը կրկնապատկին առօրեայ տասը շրուշին տեղ քսան շրուշ տալով:

Յաջորդ օրը Յակոբ՝ դաշտին մէջ դարձեալ հանդիպեցաւ այն գիւղացիին և երախտագիտական շարժումներով անոր մօտենալով ըսաւ. —

— Ահաւասիկ խոստացածս, սիրելի բարեկամ, մէկ շրուշ. ինծի երկու շրուշ տուին կէսը քեզի կը վերաբերի քանի որ խոստացայ:

— Միայն երկու շրուշ տուին, ըսաւ գիւղացին:

— «Այո՛», յարեց անկեղծ չեչտով մը Յակոբ:

— Բեղի թո՛ղ ըլլայ ասիկայ ալ, ըսաւ գիւղացին խորխտ չեչտով մը ու անգոհունակ գէմքով մը մեկնեցաւ:

Գիւղապետը տարբեր ճամբով մը տուն վերադարձաւ և իրողութիւնը հաստատելու համար քննութեան ձեռնարկեց, հարցափորձեց իր մատակարարը և միւս ծառաները: Այս հարցաքննութիւնը երեւան հանեց թէ մատակարարը միշտ խարդախութիւն կ'ընէր ծառաներուն վճարուած վարձքերուն, վաճառումներու և գնումներու մէջ: Մատակարարը խոստովանեցաւ իր բոլոր խարդախութիւնները ու հնարքները, և ներողութիւն խնդրեց գիւղապետէն, բայց ան անգրգուելի մնաց և իսպառ վռնտեց զայն իր յարկէն:

Որովհետեւ ինք, գիւղապետը զաւակ չունէր, ուստի Յակոբը որդեգրեց, քաղաք շրկեց ուսմունք առնելու համար:

Բանի մը տարիէն Յակոբ վայելուչ ու կիրթ երիտասարդ մը եղած գիւղ վերադարձաւ ընթացաւարտութեան վկայագիրը ձեռքը: Հայրաղիրը շատ հրճուեցաւ, անոր ճակատը համբուրեց և իր ամբողջ ստացուածքները անոր տրամադրութեան տակ դրաւ, ըսելով.

— Տղաս այս ամէնքը արժանի են քեզի, որովհետեւ ուղղամիտ ես, պարկեշտ ես, և խոստումդ յարգող տղայ մը: Եթէ ես ալ մեռնիմ, դուն գնա երջանիկ եղիր բոլոր այս ինչքերս վայելելով:

ՍՐԵՍԻՐ ԿԱՍՏԱՐԱԿԱՆ

ԲՈՅՆԻՆ ՄԷԶ

Պզտիկ տղայ մը տեսաւ որ երկու թռչուն
իրենց բոյնին մէջ իրար կը կտցեն:

Մանկիկը հարցուց իր մեծ եղբօրը թէ
այդ թռչունները ի՞նչ կ'ընէին:

Եղբայրը պատասխատնեց. — «Կռիւ ընելու
վրայ են»,

Պզտիկը այս խօսքին վրայ գոչեց. «Ձէ,
չեմ հաւատար: Երկու եղբայր իրարու հետ
կռիւ ընելով են մի...»,

ՇՐՋԱՆԱԻԱՐՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ Ազգային վարժարաններու շրջանաւարտներու քննու-
թեան ժամանակացոյցը պատրաստուեցաւ հետեւեալ կերպով. —

18 Յունիս երկուշաբթի. — Կես օրէ առաջ. — Կրօնք, Բարո-
յագիտութիւն. — Կես օրէ վերջ. — Օրէնսդիտական և տնտեսա-
գիտական ծանօթութիւնք (մանչերու), Առանին տնտեսութիւն
(աղջկանց), զեղազրութիւն, գծագրութիւն:

20 Յունիս, չորեքշաբթի. — Կես օրէ առաջ. — Հայերէն գրա-
բար և աշխարհարար. — Կես օրէ վերջ. — Հայերէն չարագրու-
թիւն և բացատրեալ ընթերցում:

25 Յունիս երկուշաբթի. — Կես օրէ առաջ. — Օսմաներէն,
քերականութիւն, (թարգմանութիւն, չարագրութիւն, ուղղա-
գրութիւն). — Կես օրէ վերջ. — Պատմութիւն և աշխարհագրու-
թիւն:

27 Յունիս չորեքշաբթի. — Կես օրէ առաջ. — Յրանսերէն,
(քերականութիւն, թարգմանութիւն, չարագրութիւն, ուղղագրու-
թիւն). — Կես օրէ վերջ. — Տոմարակալութիւն (մանչերու), ձեռա-
գործ և ձեւագիտութիւն (աղջկանց), երաժշտութիւն:

2 Յուլիս, երկուշաբթի. — Կես օրէ առաջ. — Թուարանու-
թիւն և երկրաչափութիւն. — Կես օրէ վերջ. — Բնական գիտու-
թիւնք:

ԱՇԽԱՐՀԱՇՐՁԻԿ ՊՐԱՆՏԻՆԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԷՇԵՐՈՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Անգամ մը, Սուտանի (Ախրիկէ) ամայութեան մէջ յանկարծ տեսայ որ բազմաթիւ խումբ մը գէպի ինծի կուգար: Ճերմակ հագած մարդիկ էին, երկար նիզակներով զինուած և ուղտերու վրայ հեծած: Ո՛չ կրնայի փախչիլ և ոչ ալ կրնայի դիմադրել: Իմ միակ զէնքերս էին կիթառս և պարէնի տոպրակս:

Երբ քառասուն մէթրի չափ միայն մնացած էին ինծի, այդ սեւամորթները կեցան ինծի դիտելու համար: Հետաքրքրուած էին իմ հագուստովս, մանաւանդ խոշոր գլխարկովս: Ետքը, սկսան շարժել իրենց նիզակները՝ սպառնական ձեւերով որմէ յայտնի կ'ըլլար իրենց սոսկալի մտադրութիւնը: Անշուշտաբար քանի մը վայրկեանէն պիտի ծակծկուէի թիթեռնիկի մը պէս...

Այսքան փութկոտ վտանգի մը առջեւ կը մտածէի հանդարտեցնել զանոսք որ կը պատրաստուէին վրաս խոյանալ նիզակներով: Յանկարծ յիշեցի թէ ամէնէն վայրենի ժողովուրդները երաժշտութենէ կ'ազգուին: Նոյնիսկ մարդակերները երբ արտակարգ երեւոյթով գործիք մը տեսնեն, կ'սպասեն որ ու է ձայն մը հանէ:

Ուստի առի կիթառս և որովհետեւ սեւամորթները շատ մօտեցած էին, սկսայ զօրաւոր և տխուր թրթուումներ հանել: Խումբը յանկարծ կեցաւ: Զարմացած իրարու երես նայեցան: Ապահովաբար կը խորհրդակցէին: Ետքը երբ ձայնովս ընկերացայ նուագիս, ահա մարդիկս իջան իրենց ուղտերէն, թողուցին նիզակները, և իրարու ձեռք բռնելով սկսան շուրջս պարել, խանդավառ ճիչեր արձակելով:

Այս պարէն ետք զիս իրենց հետ տարին: Կը կարծէի որ զերծ էի ամէն տեսակ տխուր հետեւանքներից: Հետեւեալ օրը քաջուած տարուած էի մեծ հրապարակի մը վրայ, որ շրջապատուած էր ցեխէ շինուած կոշտ հիւղակներէ:

Կը հաւատայի որ պիտի գային և ուրիշ կտոր մըն ալ զարնել պիտի խնդրէին. ես ալ կը պատրաստուէի գոհացնել իմ երաժշտասէր սեւուկներս երբ տեսայ որ երկու հոգի ինծի կուգան հաստատուն չուան մը բռնած իրենց ձեռքը: Դողացի: Ի՞նչ պիտի ըլլար: Մարդիկը եկան չուանը վիզըս անցուցին, այն ձեւով որ անմիջապէս հասկցայ թէ կախազան պիտի հանեն զիս: Այս միջա-

դէպին վրայ ինչպէս հաւատայի որ երաժշտութիւնը կը մեղմացնէ բարքերը :

Իրապէս, այս անգամ կը համոզուէի թէ մահա մօտեցած էր : Տիրութիւն մը պատած էր զիս : Այդ պահուն տեսայ որ բազմաթիւ իշուկներ կը թափառէին հիւղակներուն մօտ : Մօտեցայ այդ խումբին, և սկսայ շատ ճարտարօրէն կեղծել էջերու զուլը : Միտքիս մէջ յանկարծ սա զաղափարը ծագեր էր որ, մեռնելէս առաջ իմ այս կարողութիւնս ալ ցուցնեմ իմ դահիճներուս : Բայց հազիւ թէ նոր սկսած էի, անա ամէն կողմէ անոնցի զոնչում մը ծայր տուաւ :



Սեւամորթները տեսնելով որ իրենց էջերը ինծի կը պատասխանեն, համոզուեցան թէ այդ կենդանիներուն հետ խօսիլ, խօսակցիլ զիտէի, և հետեւաբար գերազանց էակ մըն էի :

Ոչ միայն չուանը վիզէս հանեցին, այլ սեւերը սկսան ամէնքը մէկ պարել խնդալով և իրենց պետը ինծի ճաշ բերել տուաւ : Մեծ ախորժակով մը կերայ, որովհետեւ երկար ատեն քալած էի :

Ահա կը տեսնէք որ վտանգալից ուղեւորութիւն մը գլուխ հանեցի, 1,500,000 մէթր ճամբայ քալեցի առանց տասը փարա ունենալու զրպանս : Մարդ ասկից աւելի մեծ ձեռնարկներու կրնայ յաղթել մանաւանդ կամքով և կորովով :

ՊՐԱՆՏԻՆԻ

Մ Տ Ք Ի Զ Բ Օ Ս Ա Ն Ք

Թիւ 3 հանելուկին լուծումն էր Ծիածան կամ Ծիրանի գօտի: Իսկ թիւ 3 հաշուական հարցումին լուծումն էր 324 զրուշ: Գրասեղանին վճարած էր 108 զրուշ և վերադարձին 135 զրուշ:

Պատասխանողներէն կան որ միայն հանելուկը ճիշդ լուծած են, և կան որ հաշուական հարցումը: Ասոնց բոլորին ալ անունը կը հրատարակենք, որոնք են.—

Բերայի Էսանան վարժարանէն.— Վերժին Բէքմէղեան, Ժիրայր Իսրայէլեան, Նշան Տույուլտրեան, Արրահամ Էսահան, Սուրէն Ծանեան, Յարութիւն Փիւսիլիւճեան, Զարեհ Մէրճիմէկեան, Յակոբ Նշանեան, Արսէն Ժիրիտեան, Յակոբ Գալոյեան, Յարութիւն Պիւլպիլեան, Հրանտ Պապաճանեան, Օննիկ Տրդատեան, Արմենակ Աճէմեան, Արմենակ Սիմոնեան, Սարգիս Կիւլպէնկեան, Յովհաննէս Փափաղեան, Զարեհ Դապարաճեան, Թորգոմ Ստեփանեան, Վահրամ Մրտիկեան, Ոսկիան Երէցեան, Հայկ Պէրպէրեան, Գրիգոր Զօլօլեան, Վահրամ Աղամեան, Մուշեղ Ումէտեան, Ռուբէն Աղամեան, Մարգար Կարապետեան, Մարտիկ Չիլինկիրեան, Միհրան Յովսէփեան, Զաքար Պալեան, Զարեհ Թորոսեան, Տրդատ Բարսեղեան, Սիրարփի Տէր-Ներսէսեան, Տիրուհի Կիւլպէնկեան և Նունուֆար Յակոբեան:

Դուռագարուի Մայր վարժարանէն.— Անժէլ Նշանեան, Արուսեակ Էսմէրեան, Մաքրուհի Արարկիրեան, Եւգինէ Գօլանճեան, Ատրինէ Ապանեան, Եղուարդ Պաշտուրեան, Ալիքսան Նալպանդեան, Գառնիկ Վարժապետեան, Մարի Դաղաղեան, Տիգրան Թամբղեան, Մեսրոպ Տէր-Յակոբեան, Աստղիկ Պօղոսեան, Հերանոյշ Պօղոսեան, Պետրոս Դապարեան, Եղիսարեմ Փանոսեան, Արշալոյս Շահինեան, Հայկ Պարտիզպանեան, Նուարդ Աղաչրաքեան, Անդրանիկ Միսիթարեան, Հերմինէ Ալլանլէրտի, Հայկ Փափաղեան, Մուշեղ Փաէեան, Յարութիւն Երանոսեան, Վարդուհի Մելիքեան, Սարգիս Սէմէրճեան, Երուանդ Մարգարեան, Եղիա Եղիսէեան, Կարապետ Յովնանեան, Գրիգոր Վանիկեան, Արմենակ Տէմիրճեան, Արմենակ Սարգիսեան, Յակոբիկ Աճառեան, Գրիգոր Դարեպեան, Վահրամ Սէտէֆճեան:

Դասրգիւղի Արամեան վարժարանէն.— Եղուարդ Տէօքմէճեան, Արմէն Յակոբեան, Վահան Սիւրմէեան, Պ. Մ. Ասատուրեան, Երուանդ Օհանեան, Գեղամ Նախնիքեան, Սեդրակ Ազարեան, Սիմոն Թօքաթլեան, Մուհի Զաքարեան, Արամ Նազդաշեան, Վահան Ս. Նալպանտեան, Զապէլ Ս. Դաւթեան:

Պէշիքաշի Մաքրուհեան վարժարանէն.— Գառնիկ Պօռուճեան, Սարգիս Փափաղեան, Մաննիկ Տէր-Յակոբեան, Եղուարդ Թէմպէքիճեան, Արմենակ Թումանեան, Աղաւնի Կարինեան, Նուարդ Բարսեղեան, Հայկանոյշ Րէյիղեան, Եղուարդ Զօփուրեան, Միհրան Քուլլոյեան, Պաղտասար Պաղտասարեան և Լեւոն Եաղմաճեան: Կեդր. Նախակրթարանէն.— Յարութիւն Դարամանեան, Օննիկ Յակոբեան, Հրանդ Զէքի, Գեղամ Պապիկեան, Հրանտ Հրունի, Աւետիս Զաքարեան, Հայկ Ճօլօլեան, Տրդատ Յակոբեան, Զարմայր

Արաքսեան: Խաղաղիկն. — Լեւոն Միհրանեան, Խաչիկ Միհրանեան, Աղաւնի Միհրանեան, Պետրոս Մելիքեան, Արտաշէս Օհանեան, Գրիգոր Վայոյեան, Գրիգոր Թօքաթեան, Յակոբ Պալքեան և Նուարդ Կիւմիւշեան: Գումրույեան Ս. Վարժարանէն. — Վահրամ Փափագեան, Լիպարիա Ֆրանգլեան, Արամ Թէոփիլեան, Արամ Գալուքեան: Խաչատուրեան՝ Զաւարթ Ե. Տէր-Անդրէասեան, Եւգինէ Գլանուշի, Սահակ Զարքեան: Մագրիգիւղէն՝ Ս. Յարութիւնեան, Յովսէփ Սիւսեան, Գեղամ Խնամիրեան և Ֆյօրա Սաաթեան: Տեմիրեան վարժարանէն՝ Գեղամ Մեսիսեան, Վիքթորիա Մելքոնեան և Մկրտիչ Տէմիրեան: Օրթագիւղի վարժարանէն՝ Լեւոն Խանճեան, Սուրբիկ Հէքիմեան, Արայ Պոյաճեան: Եհէի Գաբուի վարժարանէն՝ Գրիգոր Մալլեան, Վահրամ Մատիկեան, Բանկայրի Աղխասախրաց վարժարանէն՝ Սիրանոյշ Եղէկիւշեան, Սաթեմիկ Ակոնեան: Նիկողոսեան վարժարանէն՝ Նոյեմի Պահրի, Եղուարդ Սվաճեան: Գում-Գաբուի դրսի վարժարանէն՝ Մկրտիչ Մելքոնեան, Գրիգոր Սարգիսեան: Սամաքիոյ վարժարանէն՝ Արաքսի Յովհաննէսեան, Գարրիէլ Գրքեան: Վիկենտիան Մխիթարեան վարժարանէն՝ Անտոն Մարկեան, Թադէոս Ուսեսեան, Կայս. Լիսէն՝ Զարեհ Ճանեան: Էթ Մեյսանիի Մաղափեան վարժարանէն՝ Գումարիկ Աղանիկեան: Գաւրգիւղի Ֆոկոնեան վարժարանէն՝ Վահ Սէմէրեան: Բերայի հայ Սիւնիկէն՝ Լուիզ Պառաւեան: Ժան Պարխը վարժարանէն՝ Մկրտիչ Սարգէյեան: Պօլորք Գոյեանէն՝ Երուանդ Փափագեան, Ս. Փրկչի վարժարանէն՝ Բաղարատ Թեւեան: Սամաքիոյ Անարատ Յղորեան վարժարանէն՝ Արուսեակ Շահպագեան: Կեսիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանէն՝ Ժան Իլմանեան: Բագրատունի վարժարանէն՝ Հրանդ Գումրակեան: Նաեւ Երուանդ Գալֆայեան, Արմենակ Հիսարեան, Հերմիէ Համբարձումեան, Մէսեան Եղբարք, Արշակ Ալեանաքեան, Արտաշէս Հայկունի, Արայ Շատան, Ս. Օհանեան, Օգսէն Էնքսէրճեան, Արմենակ Կէվրէկեան, Նուարդ Նաոյեան, Դէորդ Վարդեան, Գաանիկ Տէօքմէճեան, Օննիկ Սէվտաթեան, Ուլասեան Օննիկեան և Մաքրուհի Ներսէսեան:

Երկուքը հաւասարապէս լուծողներէն վիճակը չահեցաւ Պէշիքթաշի Մաքրուհեան վարժարանէն՝ Օր. Հայկանոյշ Բէյիղեան որ պիտի ստանայ 3 ամիս Ծաղիկ:



Թիւ 4 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ

Դեղինէս շատ ձերմակ ունիմ — Բայց դեղինս է խիտ շատ յարգի,
Ինձ անձանօթ մայր մը ունիմ — Եւ չեմ գիտեր ո՞ւր բնակի:

Հանելուկը լուծողներէն մէկը վիճակով պիտի ստանայ 3 ամիս Ծաղիկ:

Պատասխանները պէտք է գրել հետեւեալ կտրօնին վրայ, կամ կտրօնը պէտք է կցել պատասխանին: Հակառակ պարագային ընդունելի չպիտի ըլլան: